

Gang, og det tør under en hensigtsmæssigt indrettet mundtlig Procedure ventes, at de fleste Sager ville tilendebringes i lige saa mange Uger, som de nu kræve Maanedes. Hvad Besvørelsen angaar, gjælder den samme Bemærkning. Det er vel ikke umuligt, med Vibeholdelse af den skriftlige Procesmaade, at bøde noget paa de nuværende Mangler, men nogen virksom Hjælp kan der kun faas ved at indføre den mundtlige Forhandling. Retten til at stille Spørgsmaal til Parterne til siebliffelig Bevarelse faar først sin fulde Betydning, naar Dommeren er saaledes inde i Sagen, at han fuldkomment overser den og derfor kan rette sine Spørgsmaal paa det, hvorpaa det kommer an, og afvise alt det, der er uden Betydning, og det vil Dommeren være, naar Forhandlingerne foregaa mundtlig for ham, saa at han strax optager alt det, der passerer, i sin Bevidsthed. Naar Proceduren er skriftlig, kan Dommeren derimod ikke stille Spørgsmaal strax under Behandlingen af Sagen, thi han kjender den ikke; først naar han har optaget Sagen og i sit Hjem gennemstuderet Proceduren, kunde han med Nytte stille Spørgsmaal til Parterne, men dels vil en saadan bagefter følgende Ret til at stille Spørgsmaal i høi Grad forhale Proceduren og i mange Tilfælde give Anledning til, at den efter Spørgsmaalenes Besvarelse og navnlig, naar noget Relevant er kommet for Dagen herved, saa at sige maa begynde paany, dels har Dommerens Ret til at stille Spørgsmaal kun sin fulde Betydning, naar den udøves in continenti og strax ved Parternes første Forklaringer om Sagens Sammenhæng, medens den i høi Grad taber sit Værd, naar den først skal udøves Maanedes, ja Aar, efter at Erklæringerne over Sagens Sammenhæng ere afgivne, saa at Parterne endog i mange Tilfælde kunne gjøre gjældende, at de ikke længere nøie huske Sammenhængen, og i al Fald ville være høist utilboelige til at fravige det engang Sagte, hvorpaa Sagens hele følgende Behandling er bygget. At Vidneafhøringen, naar alt, efterhaanden som det forklæres, skal protokolleres og ratificeres, ei heller kan give det Udbytte som en fri mundtlig Afhøring af Vidnerne, der bevæger sig nogenlunde hurtigt med Spørgsmaal og Svar, kan Sagen bestride, som har hørt begge Arter af Vidneafhøring. Det har derfor, selv affet fra Grundlovens Bestemmelse, ikke kunnet være tvivlsomt, at Civilprocessen maatte medtages under Reformarbeidet, ikke mindre end Straffeprocessen, og at det ledende Princip ogsaa for Civilprocessen maatte være Overgang til mundtlig Procedure. Ved den nærmere Udførelse af denne Hovedtanke kan der gaas flere Veie, idet en Rettergangsform, der falder ind under den almindelige Betegnelse: mundtlig Procedure, kan indrettes paa forskjellige Maader. Den nærmere Begrundelse af Lovforslagets Bestemmelser i saa Henseende maa søges i de Kommissionsforslaget ledsagende Motiver; her skal kun en mere almindelig Betragtning fremhæves. Naar der nu endelig efter 30 Aars Forløb skrides til at indføre Grundlovens Løfte om Indførelsen af Mundtlighed i hele Retspleien, er det naturligt, at man fører sig til Nytte hele den Udvikling, der andensteds er foregaaet i disse Spørgsmaal i denne lange Arrække, og at man undgaar de Feil og Misgreb, som andensteds havde fundet Sted, og som man der senere har maattet rette. Hverken for Civilprocessens eller for Straffeprocessens Vedkommende kan der være Tale om at vælge de Former, der vare de almindelig kjendte og brugte i 1849, men som i de Lande, hvor de da fandtes, nu anses for overvundne Standpunkter og ere afløste af nye Lovordninger. Der er siden den Tid opnaaet en større Indsigt i den mundtlige Procedures Natur og Væsen, og den praktiske Udøvelse har tillige skabt en Række Erfaringer i saa Henseende, der nu ville komme ogsaa os til Gode. Navnlige er Tydlands Forbillede lærerigt for os, dels fordi man der paa de fleste Steder gennem flere eller færre Mellemtrin er skredet frem fra en ren skriftlig Procesmaade til en mundtlig og saaledes netop har tilbagelagt den Vej, som vi skulle gaa, dels fordi den videnskabelige Behandling af det hele Omme og Undersøgelsen af de almindelige Grundsætninger uden Tvivl er bragt til den største Høide der. De Forhandlinger, som have været førte om Tilvebringelsen af en almindelig